

ارائه الگوی پلویون با بهره گیری از شیوه معماری آذری (دوره ایلخانیان) در بافت فرسوده محله بابا قاسم

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۸

کد مقاله: ۱۷۸۰۳

شیدا اسدی^۱، مهران کاراحمدی^{۲*}، نرگس سلطانی^۳

چکیده

وجود بافت‌های فرسوده در هر شهر باعث بروز مشکلات متعددی چه از لحاظ اجتماعی و فرهنگی و چه از لحاظ فرهنگی برای ساکنین و مراجعه کنندگان آن بافت می‌شود. محله باباقاسم و با وجود دو بنای تاریخی ارزشمند در آن نیز مشکلاتی را برای ساکنین ایجاد کرده است. نبود امنیت، عدم تمایل نسل جوان در محله، تجمع زباله در محله به مدت طولانی قدیمی ساز بودن منازل در محله و ... برخی از این مشکلات می‌باشد. از طرفی داشتن آثار معماری غنی در ایران چه از لحاظ حفظ پیشینه تاریخی چه از لحاظ الهام بخش بودن در طراحی و اجرای بناهای جدید از اهمیت بالایی برخوردار است. که علاوه بر توجه به آثار تاریخی و حفظ و حراست از آنها توجه به محیط پیرامون آنها یکی از پر اهمیت ترین وظایفی است که بردوش هر انسان علا الخصوص معماران و شهرسازان است. بقعه و مدرسه بابا قاسم که از رمان ایلخانیان بر جای مانده نمونه از شیوه معماری آذری است که در این بافت واقع شده و مورد کم لطفی بسیار قرار گرفته است. از طرف دیگر میل انسان به پیشرفت در هر زمینه ای باعث شده تا همیشه به دنبال آثار و تکنولوژی جدید باشد در معماری نیز بناهای جدید مانند پلویون مورد استقبال مردم قرار خواهد گرفت حال آنکه در معماری سنتی ایران پلویون با عناوین مختلف حضور داشته است. اما به مرور زمان طراحی آنها کم شده است. هدف از این پژوهش ارائه الگوی پلویون با بهره گیری از شیوه معماری آذری (دوره ایلخانیان) در بافت فرسوده محله بابا قاسم می‌باشد. در این پژوهش از روش تحقیق توصیفی _ تحلیلی از نوع کمی-کیفی و راهبرد نمونه موردی استفاده شده است. با توجه به یافته های تحقیق نتایج نشان می‌دهد که علاوه بر شناخت فضاهایی که از نظر عملکردی مشابه پلویون هستند با مدیریت قوی و کارآمد و هدایت و بکارگیری صحیح نیروها، هم چنین با بررسی و شناخت کامل شیوه معماری آذری می‌توان به الگویی برای پلویون با بهره گیری از شیوه آذری رسید.

واژگان کلیدی: پلویون، شیوه معماری آذری، ایلخانیان، محله بابا قاسم

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه معماری، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه غیر دولتی شهید اشرفی اصفهانی، اصفهان، ایران.
۲- استادیار و عضو هیئت علمی، گروه معماری، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه غیر دولتی شهید اشرفی اصفهانی، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)

m.karahmadi@ashrafi.ac.ir

۳- عضو هیئت علمی، گروه معماری، دانشکده فنی و مهندسی، دانشگاه غیر دولتی شهید اشرفی اصفهانی، اصفهان، ایران

فرسودگی یکی از مهمترین مسائل مربوط به فضای شهری است که باعث بی‌سازمانی، عدم تعادل، عدم تناسب و بی‌قوارگی شهری می‌شود. فرسودگی عاملی است که به زدودن خاطرات جمعی، افول حیات شهری واقعه‌ای و شکل‌گیری حیات شهری روزمره‌ای کمک می‌کند. این عامل با کاهش عمر اثر باعث حرکت به‌سوی نقطه پایانی بنا می‌گردد. (حبیبی و مقصودی، ۱۳۸۶). کشور ایران با قدمت تاریخ و فرهنگ و تمدن دیرینه، که در شهرهای آن بناهایی با قدمت چندین هزارساله وجود دارد. از جمله این شهرها می‌توان به اصفهان اشاره نمود که به دلیل دارا بودن بناهای تاریخی فراوان و حتی شهرهای تاریخی که بیشتر آنها ثبت یونسکو شده‌اند. همیشه مورد توجه گردشگران، معماران و علاقه‌مندان به تاریخ و هنر بوده است. حال آنکه آثار فراوان موجود در شهر اصفهان به مراتب بیشتر از سایر شهرها مورد توجه قرار گرفته است اما با این وجود در محلات و بافت های تاریخی اصفهان شرایط مطلوب و مناسبی برای حفظ این بافت ها و تاریخی ماندن آن و همچنین از لحاظ سیمای شهری و حفظ امنیت مردم وجود ندارد.

شهر اصفهان به عنوان سومین کلان شهر ایران، دارای ۲۲۸۰/۲۱ (حدود ۱۱ درصد) بافت فرسوده است. منطقه سه شهرداری اصفهان با مساحت ۲۹۹/۰۶ هکتار بافت فرسوده بخش عظیمی از بافت تاریخی شهر اصفهان را شامل می‌گردد و دارای ۹ پهنه بافت فرسوده است (سرائی، مهره کش، ۱۳۹۴). محله بابا قاسم که در منطقه دردشت اصفهان قرار گرفته یکی از این ۹ بافت فرسوده می‌باشد و در آن آرامگاه باباقاسم و مدرسه‌ای که در آن مشغول تدریس بوده، قرار دارد. آرامگاه یا بقعه باباقاسم در قرن هشتم هجری و همزمان با دوره ایلخانان وجود داشته و شیوه ساخت در آن زمان، شیوه آذری بوده است. سبک معماری دوره ایلخانان مستقیماً از سبک آثار ساختمانی دوره سلجوقی اقتباس شده است. موقعی که سبک معماری سلجوقی به اوج ترقی خود رسید، چهار قرن و نیم از زمان غلبه اعراب بر ایران گذشته بود و اشکال آزمایشی آن قرون اولیه به صورت سبک مشخص و دقیق سلجوقی که از دهها ساختمان موجود آن زمان اطلاع داریم، درآمد معماری سلجوقی و ایلخانی از حیث اوضاع متظاهر شدنشان با هم شباهت دارند (معماریان، ۱۳۷۰).

با وجود اینکه پاپیون از گذشته با عناوین مختلف در فرهنگ ما وجود داشته، مانند سقاخانه ها که طبق روایاتی از زمان زرتشتیان مکانی برای پرستش آنهایتا بوده‌اند، و یا غرفه‌های ایران در نمایشگاه‌های جهانی که نماد معماری ایرانی بوده‌اند، امروزه در کشورهای دیگر حضور پاپیون رنگ و بوی دیگری یافته و بسیار مورد توجه قرار گرفته است و به عنوان یک فضای شهری متداول در جای جای شهر ساخته می‌شود، اما در کشور ما آنچنان که باید مورد توجه نیست. پژوهش حاضر به بررسی ویژگی‌های سبک معماری آذری در طراحی پاپیون می‌پردازد همچنین در صدد پاسخ به این سوال است که چگونه می‌توان به ارائه الگوی پاپیونی با بهره‌گیری از شیوه معماری آذری که یادآور دوره ایلخانان است رسید؟

۲- پیشینه پژوهش

جدول شماره ۱: پیشینه تحقیق

الگوبرداری از بناهای مختلف تاریخی در چند پاپیون موضوع تزئینات را نسبت به حجم بنا به حاشیه برد؛ چنانکه گفته شد پاپیون های ایران در نسبت به سایر ملل اسلامی، آرایش کمتری بر سطوح خود داشت. پاپیون های ۱۸۸۹ و ۱۸۹۳ و ۱۹۱۳ به خوبی این موضوع را نشان میدهند، هرچند در برخی نمایشگاهها، قوانین بر این موضوع تأثیرگذار بودند. با اینحال، استفاده از فرمهای خالص و بی‌پیرایه از یکسو و همنشینی الگوهای بناهای اسلامی و ایران باستان از سوی دیگر، تصویری از معماری ایران رقم زد که تا پیش از آن در عصر قاجار نمونه اش وجود نداشت و شاید اگر وجود نمایشگاههای جهانی نبود، امکان ظهورش هم محتمل نبود.	پاپیون	زمینه های تاریخی و اجتماعی شکل گیری پاپیون های عصر قاجار در نمایشگاه های جهانی و جایگاه شان در معماری مدرن ایران	۲۰۲۰	جمال الدین، کیانی
از آنجایی که پویایی فضاهای سنتی، اغلب با احیای ساختمان های قدیمی، تخریب یا بازسازی آن ها انجام می شود، پاپیون به عنوان فضایی نو با کاربری جدید، که عدم وجود آن در بافت های سنتی و نو شهرها حس می شود، می تواند به عنوان فضایی جدید به کمک پویایی فضاهای شهری بیاید.	پاپیون	پاپیون به عنوان فضایی مردمی و بخشی از فرهنگ، زمان و مکان	۲۰۱۹	فرناد فرشید
می توان به این موضوع اشاره کرد که مجموعه های زیستی همچون میدان نقش جهان خود نوعی پاپیون محسوب می شود اما با بیان و معماری متفاوت تر ولی با کاربری های جمعی و اجتماعی که از فضاهای متعددی اعم از مسجد، عالی قاپو و بازار و فضای باز تشکیل شده است. لازم به ذکر است که در	پاپیون	بهره گیری از معیارها و اصول مکتب معماری و شهرسازی اصفهان در طراحی فضاهای معاصر،	۲۰۱۷	شکوفه بهزادفر، دکتر محسن

افشاری	نمونه موردی طراحی پاپیون	بسیاری از فضاها برای طراحی، تمامی این اصول مورد استفاده قرار نمی گیرد و بسته به نوع کاربری و طراحی، از اصول فوق استفاده می شود.
نوابی و حاجی قاسمی	۲۰۱۵ خشت و خیال	دسته ی دیگر فضاهایی هستند که به لحاظ تعاریف معنایی در دسته ی پاپیون های ایران قرار می گیرند در این مورد با توجه بر اینکه واژه ی پاپیون در زبان فارسی معادل عمارت ، سرایه و کوشک نیز بکار رفته است ، در ادامه ی فضاهای مشابه پاپیون در معماری سنتی ایران ، به عمارت های کوشک نیز اشاره می شود . در باغ های ایرانی تمایل زیادی به احداث بناهای متعدد با طرح های گوناگون مشاهده می شود . مهم ترین ساختمان باغ را " کوشک " ، فضایی نیمه باز ، مستقل و مستقر در میانه ی باغ و بنای ورودی تشکیل می دهد.
نیجمن	۲۰۱۱ پاپیون ارتباطات شهری	پنج دسته برای پاپیون وجود دارد که فضاهای اجتماعی جمعی ، فضاهای - اطلاعاتی ، فضاهایی برای فعالیت های فیزیکی ، فضاهایی با عملکرد آموزشی و در آخر فضاهای دیداری را شامل می شوند.
سیلاسی و ویتکووا	۲۰۰۹ فضاهای عمومی به عنوان بازتاب جامعه و فرهنگ آن	سه دسته کلی با توجه به فعالیت های انجام شده ارائه داده اند که شامل فضاهایی با عملکرد اقتصادی ، عملکرد اجتماعی و عملکرد سیاسی می شوند.
بهاکووا	۲۰۰۸ پاپیون به عنوان بخشی از تصویر یک شهر	پنج دسته کلی برای پاپیون ارائه داده است، از جمله فضایی نمایشی برای نشان دادن یا معرفی یک رویداد ، فضایی جمعی برای گردهمایی مانند تئاتر ، فضایی با عملکرد خدماتی مانند کافه ، کیوسک ، اطلاعات ، فضاهای تبلیغاتی برای معرفی یک برند خاص و فضاهایی با عملکرد های تعاملی مانند بازی با نور ، طرح های بصری شنوایی

۳- روش انجام پژوهش

در این پژوهش از روش توصیفی - تحلیلی و از نوع کیفی - راهبرد نمونه موردی (مورد پژوهی) استفاده شده است. روش گردآوری اطلاعات کتابخانه ای و میدانی بوده است. در مطالعات اولیه از کتاب ها، مقالات و پایان نامه های مرتبط استفاده شده است.

۴- مبانی نظری

۴-۱- پاپیون

همانطور که ذکر شد ، در زبان فارسی و در فرهنگ لغت معین کلمه ی پاپیون معادل اقامتگاه موقت ، عمارت کلاه فرنگی، عمارت تابستانی و سرایه به کار رفته است (معین، ۶۸۳۱) ، واژگانی که تمامی آن ها در معماری گذشته و سنتی ایران جای داشته اند. معماری سنتی بخشی از سنت پیوسته ای است، که این پیوستگی یا به تمدن دوران باستان می رسد و یا از دوره های معماری ماقبل از دهه ی کنونی سخن می گوید (وقفی پور، ۶۸۳۱).

پاپیون ها سازه هایی مستقل و انعطاف پذیر در طبیعت یا چشم انداز شهری هستند با عملکردهای مختلف که فرصتی را در اختیار معماران قرار می دهند تا به گونه ای آزادانه و مستقل به خلق تصورات و ایده های خود و تلفیق آن ها با عملکرد، سازه، فرهنگ و هنر بپردازند. در یک تعریف جامع می توان چنین عنوان کرد که پاپیون ها فضاهای غیر منتظره ای هستند که حواس افراد را به خود مشغول می کنند و به نوعی آن ها را غافلگیر می کنند. پاپیون ها را می توان بخشی از فرهنگ ، زمان ، مکان و اقلیم نیز معرفی کرد (DUYAN, 2017).

به دنبال موضوع اصلی بحث ، پاپیون ، جهت آشنایی بهتر با عملکرد و فضای پاپیون ، در معماری سنتی ایران فضاهایی نظیر کوشک، سقاخانه و... یادآور می شوند.

۴-۲- ویژگی های پاپیون

زارع زاده در کتاب خود مشخصه های پاپیون را این چنین بیان می کند:

اصول انسجام طرح _ ارتباط انسان با طبیعت و تلفیق مناسب عناصر با فضاهای معماری _ انتخاب فرم ها، رنگ ها و مصالح مناسب در پاسخ به شرایط محیطی _ همجواری و رابطه متعادل میان عناصر و مفاهیم با عملکردهای متفاوت _ گرایش به سمت تجرد _ احتراز از بیهودگی و بطالت _ توجه به معنا _ احتراز از تقلید _ ساختار فضایی _ تهی بودن _ تخت بودن _ شفاف سازی

_ فناوری ساخت _ عرصه اقتصاد فناوری _ عرصه زیست محیطی فناوری _ عرصه اجتماعی _ فرهنگی فناوری _ عرصه کیفی فناوری _ ارائه و فروش صنایع دستی _ همگامی با روند اقتصاد جهانی _ طراحی نوین _ نمایشی چند وجهی از ایران _ تاریخ _ جغرافیا و سرزمین _ میراث سیاسی و نهاد دولت _ میراث معنوی و فرهنگی _ دین و مذهب _ میراث علمی (زارع زاده، ۱۳۹۹: ۱۸۶).

۳-۴- ویژگی های کالبدی پاوون

- به طور کلی پاوون‌ها عمدتاً باید شامل ویژگی‌های زیر باشند:
- دارای فضاهای مناسب برای نشست‌های فردی و گروهی باشد.
- تنوع فضایی داشته باشد.
- در تابستان سایه‌اندازی مناسب و در فصول سرد آفتاب ملایم داشته باشد.
- ابعاد و تناسب فضا به گونه‌ای باشد که حس فضایی برای استراحت و مکث را القا کند.
- دید و منظر به بیرون از درون پاوون امکان پذیر باشد ولی از بیرون به داخل پاوون دیده محدود شود.
- فضاها به گونه‌ای سازماندهی شوند که امکان ایجاد فعالیت‌های فردی و گروهی فراهم شود.
- به جنبه‌های زیبایی‌شناسانه پاوون توجه شود.

۴-۴- بقعه باباقاسم

فضای این مقبره تقریباً مربع و در قسمت جنوب که بطور شاه‌نشین می‌باشد محراب کوچکی وجود دارد که با کلماتی به خط کوفی بر روی کاشی در چهارضلع زیر گنبد منقوش است. (نیک زاد، ۱۳۳۸)

تصویر ۱- بقعه بابا قاسم

۴-۵- شیوه معماری آذری

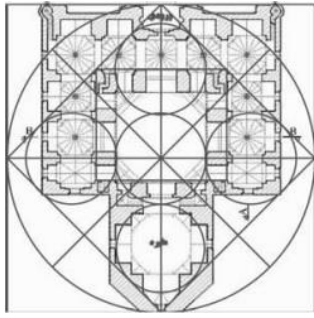
سرزمین آذربایجان در معماری ایران در رده نخست اهمیت جای دارد، چرا که سه شیوه معماری ایران (پارسی، آذری، و اصفهان) از آنجا سرچشمه گرفته و به سراسر کشور رسیده است. هنگامی که ایلخانان (جانشین چنگیز در ایران) خواستند یا نیاز پیدا کردند که ویرانی‌های نیاکانشان را بازسازی کنند یا دست کم به خاطر نیازی که به کاخ و خانه و گرمابه و... در پایتخت خود داشتند، معماران را به دربار فراخواندند. این بار از آمیزش ویژگی‌های معماری مرکز ایران و جنوب با سنت‌ها و روشهایی که از روزگاران کهن، بومی آذربایجان شده بود، شیوه معماری پدید آمد که به درستی نام شیوه آذری گرفت و تا هنگامی که شیوه‌ای تازه که باز هم برگیره از معماری آن سرزمین بود، به جای آن آمد، در سراسر ایران و کشورهای همسایه به کار رفت. (پیرنیا، ۱۳۸۷)

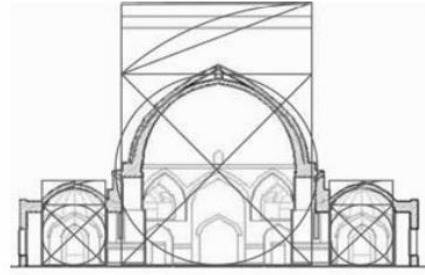
تصویر ۲- میدان امیر چخماق یزد

۴-۵-۱- ویژگی‌های شیوه آذری

- بهره‌گیری بیشتر از هندسه در طراحی معماری این دوره .

تصویر ۴- هندسه دوره آذری

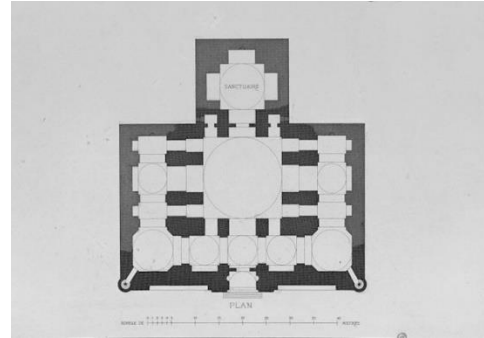
تصویر ۳- هندسه دوره آذری

- بهره‌گیری از هندسه و تنوع در طراحی تهرنگ ساختمان در نه‌هاز یعنی بیرون زدگی در کالبد و نخیر یعنی تو رفتگی در آن نمودار می‌شود.

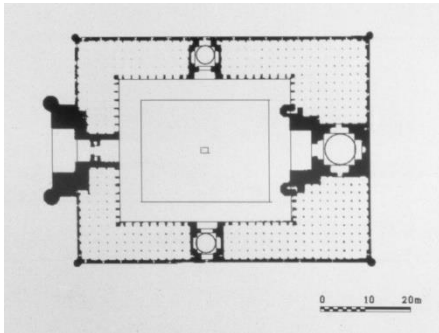
تصویر ۶- مسجد علیشاه تبریز

انواع نقشه یا میانسرای چهار ایوانی برای مسجدها و مدرسه‌ها بکار می‌رفت.

تصویر ۵- هندسه دوره آذری

ساخت ساختمان‌هایی با اندازه‌های بزرگ که در شیوه‌های پیشین مانند نداشت. (همانند گنبد سلطانیه و مسجد علیشاه تبریز).

تصویر ۷- پلان شیوه رازی

- در شیوه رازی، آجرکاری نما همراه با سفت‌کاری انجام می‌شد اما در شیوه آذری، نخست ساختمان با خشت یا آجر و سنگ بدون نما سفت‌کاری، سپس نماسازی به آن افزوده می‌شده است. در واقع نماسازی از خود بنا جدا بوده است. - به تدریج از کاربرد آجر کاسته و جای آن را کاشی (سفال لعابدار) گرفت.

تصویر ۹- کاشی تراش یا مُعرق و کاشی هفت‌رنگ

تصویر ۸- نما سازی و آجر سازی آن

- بکارگرفتن کاشی تراش یا مُعرق و کاشی هفت‌رنگ. (پیرنیا، ۱۳۸۷)

۴-۶- ایلخانیان

حاکمان مغول تحت تاثیر فرهنگ و تمدن ایرانی قرار گرفتند. این تغییرات نمونه‌ای از تحولات فرهنگی پیچیده‌ای است که هم در کشورهای فاتح و هم در کشورهای تسخیر شده ایجاد شده است. در ابتدا فرمانروایان مغولی طبیعت عشایری خود را حفظ کردند و محل سکونت خود را با توجه به آب و هوای مناطق مختلف نسبت به زمان سال تغییر دادند. پس از دوران غازان خان و به دنبال قطع روابط با خان بزرگ در چین، فرهنگ شهری جایگزین سبک زندگی سنتی مغولی شد. اولین نشانه‌های بارز تاثیر فرهنگ‌های ایرانی بر حاکمان مغول را می‌توان در این دوران مشاهده کرد. غازان خان به اسلام گروید و دستور داد در شهرهای ایران مسجد و حمام بسازند. اما برداشت اصلی غازان خان از فرهنگ ایرانی پس از انتخاب زندگی شهری را می‌توان در ساخت مجموعه آرامگاهی دید. او دستور داد در شنبه غازان خان، شهری نزدیک تبریز، مقبره‌ای بسازند، در حالی که بر اساس روایت مغولی محل دفن افراد مخفی و نامشخص بود. اما طبق روایات ایرانیان، غازان خان مقبره‌ای متمایز و با شکوه حاوی ساختمان‌های عام‌المنفعه را در اطراف خود انتخاب کرد. شاید این بارزترین تاثیرات سنت ایرانی بر حاکمان مغول باشد. حمایت حاکمان مغولستان از مجموعه‌های مقبره باعث انتقال معماری این مجموعه‌ها به عصر جدید شد. الگوی اساسی ساخت این مقبره‌ها از الگوی برون‌گرای دوران پیشین پیروی می‌کرد. (مامانی و همکاران، ۱۳۹۱)

تصویر ۱۰- الگوی برون‌گرای مقبره‌ها

۴-۶-۱- مشخصات

تکیه دقیق بر عمودیت به چندین طریق حاصل می‌شد البته همه آن‌ها در آن دوره تازه نبودند، ولی به طور کلی وقتی همه آن‌ها با هم در نظر گرفته شوند، مشاهده می‌شود که با فنون دوره سلجوقی فرق دارند بعضی از این فنون جدید از قرار زیر است:

- ۱- تغییر نسبت ارتفاع و عرض اتاق
- ۲- ترکیب نمای ایوان
- ۳- افزایش بلندی ساختمان گنبد شکل
- ۴- افزایش ارتفاع مقبره‌های برجی
- ۵- ترکیب‌های باریک
- ۶- باریک جلو دادن جزئیات ساختمان (احمدی، رسولی، ۱۴۰۱)

در این دوره معماری چون دیگر هنرها از شکوفایی و پیشرفت بی‌نصیب نیست. نظیر ساخت بناهای مختلف و افزودن تزیینات که از خصوصیات هنر ایرانی است، در اینجا هنرمند برای جلوگیری از تکرار، تزیینات را برجسته می‌کند و با حرکات بنا سازگار حجیم شدن تزیینات جز با بازی نور در فضا جلوه نمی‌یابد و بدین گونه است که هنرمند نیاز به نور را در فضای داخلی بنا بیش از پیش احساس می‌کند نور در معماری نقشی دوگانه دارد که هم امکان مشاهده و روئیت می‌دهد و هم خود فرم و رنگ را به کمال می‌رساند و زیبایی بازی نور با هنر هنرمند ایرانی روح را جلا می‌دهد و ذهن را شکوفا میکند (رنجبر، مطالایی، انصاری، ۱۳۸۴).

۴-۶-۲- شیوه‌ها و مصالح تزیینی در دوره ایلخانیان

یکی از خصوصیات برجسته معماری دوره ایلخانی مهارت فوق‌العاده در گچکاری و استفاده زیادی بود که از آن به عناوین مختلف به عمل می‌آمد، آجرکاری تزیینی در دوره قبل از سلجوقی به وجود آمد و در دوره سلجوقی به حداکثر رشد خود رسید و در قرن چهاردهم به تدریج از اهمیت آن کاسته شد اولین کوشش در به کار بردن کاشی در دوره سلجوقی به عمل آمد و در دوره ایلخانیان به آستانه کمال و هنر و زیبایی، که در دوره تیموری و صفوی تجلی کرد رسید. فایده عملی تزیین گچی آنست که

می‌توان آن را به سرعت پخش و روی آن کارکرد و به همین جهت ارزان تمام می‌شود در صورتی که آجرکاری و کاشیکاری، که یکی قبل و دیگری بعد از آن دوره رواج یافت، وقت بیشتری لازم دارند و نسبتاً گرانتر تمام می‌شوند.

۴-۷- سقاخانه

سقاخانه که تبلور عینی بخشی از فرهنگ و اعتقادات دینی مردم ماست در فرهنگ معین این‌گونه معنی شده است: «جایی که در آنجا آب برای تشنگان ذخیره کنند و آنجا را متبرک دانند.» هر گره و قفل، نشانه‌ها و نمادها بر در و دیوار آن حکایت از آرزو و حاجات آنها دارد. سقاخانه این مکان پاک و مقدس که تداعی کننده‌ی گلوهای تشنه و سیراب شده است، حکایت‌گر فرهنگ پیشین ماست و هنوز محلی است که مردم با تواضع از کنار آن عبور می‌کنند و پیشانی و لب بر آن می‌سایند تا مراد بگیرند.

۴-۷-۱- معماری سقاخانه

سقاخانه‌های قدیمی از نظر موقعیت مکانی همانند اتاقی در دل دیوار و در معابر بازار قرار دارند. برخی در ابعاد سه در چهارمتر و اغلب کوچکترند و گاه آنقدر کوچکند که همچون حفره‌ای در پهنه‌ی دیوار به نظر می‌رسند. بیشتر در کنار مساجد و تکایا و در محل تقاطع پرفت‌وآمد مردم در بازار بنا شده‌اند.

۴-۵-۷- استفاده درست از مصالح هم از لحاظ بصری و هم زیست محیطی

معماری باید از مصالح مورد استفاده تا فرم کلی بنا تحت تأثیر محیط پیرامون باشد. مهم‌ترین نکته در معماری امروزی، استفاده بیش از حد از انرژی‌های غیر تجدید پذیر و فسیلی است که بی‌ربط با به کارگیری مصالح نامناسب و طراحی اشتباه بنا با به کارگیری وسائل گرم کننده و خنک کننده با توجه به شرایط اقلیمی نمی‌باشد. همگن بودن محیط، جواب معمارانه‌ای است که در ساختار مصالحی به کار گرفته می‌شود که با محیط خود همگن است. استفاده از مصالح بوم‌آورد با ظرفیت حرارتی مناسب با توجه به اقلیم از ترفند های اقلیمی به کار رفته در معماری مسکونی ایران است. با این نوع نگاه، نه تنها از مصالح مناسب هر اقلیم می‌توان استفاده نمود، بلکه در هزینه‌های جانبی چون حمل و نقل نیز صرفه جویی می‌گردد. نمونه بارز این امر را می‌توان در مناطق شمالی کشور، که از چوب و در مناطق مرکزی و کویری که از خاک و خشت و آجر استفاده می‌نمایند به خوبی مشاهده نمود (کلویر، میر حیدریان، ۱۳۹۲: ۵).

۵- مقایسه تطبیقی شاخص‌های پویون در بناهای تاریخی

جدول شماره ۲: مقایسه تطبیقی شاخص‌های پویون در بناهای تاریخی

نام بنا	کوشک هشت بهشت	میدان نقش جهان	منارجنبان	سقاخانه‌ی ارباب میرزای شهرکرد	مشخصه
	✓	✓	✓	✓	فضای مناسب برای نشستن
	✓	✓	✓	✓	تنوع فضایی
	✓	✓	✓	✓	مناسب تمام فصول
	✓	✓	✓	✓	انعطاف پذیری فضا
	✓	✓	✓	✓	دید و منظر
	✓	✓	✓	✓	جنبه‌های زیبایی‌شناسانه

۶- نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی پاپیون با بهره گیری از شیوه معماری آذری (دوره ایلخانیان) در بافت فرسوده محله بابا قاسم می باشد. در این پژوهش از روش تحقیق توصیفی _ تحلیلی از نوع کمی- کیفی و راهبرد نمونه موردی استفاده شده است. با توجه به یافته های تحقیق نتایج نشان می دهد که علاوه بر شناخت فضاهایی که از نظر عملکردی مشابه پاپیون هستند با مدیریت قوی و کارآمد و هدایت و بکارگیری صحیح نیروها، هم چنین با بررسی و شناخت کامل شیوه معماری آذری می توان به الگویی برای پاپیون با بهره گیری از شیوه آذری رسید.

منابع

۱. احمدی، حامد، رسولی، سیدمهدی، ۱۴۰۱، تحلیل و بررسی معماری دوره ایلخانیان.
 ۲. بانی مسعود، ایران و نمایشگاه های جهانی: از غرفه ی ۱۸۶۷ پاریس تا پاپیون ۲۰۲۰ دوی، انتشارات کتابکده کسری، ۱۴۰۰.
 ۳. پیرنیا، محمدکریم، معماری ایرانی، تدوین غلامحسین معماریان، سروش دانش، چاپ دوم، تهران، ایران، ۱۳۸۹.
 ۴. زارع زاده، فهیمه، (۱۳۹۹)، هنر، دولت و نمایشگاه جهانی، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
 ۵. زیتة، کامیلو. ساخت شهر بر اساس مبانی هنری، فریدون قریب، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۸.
 ۶. حبیبی، سیدمحسن. مقصودی، ملیحه. ۱۳۸۶ مرمت شهر، تعاریف، نظریه ها، تجارب، منشور ها و قطعه نامه های جهانی روش ها و اقدامات شهری، دانشگاه تهران، چاپ سوم، تهران
 ۷. حیات غیبی، زهرا سادات. بررسی اصول معماری ایرانی و تحلیل سازه ای و عملکردی کوشک چهل ستون قزوین، اولین کنگره بین المللی مهندسی عمران، معماری، مصالح ساختمانی و محیط زیست، ۱۴۰۰.
 ۸. خاتمی فیروزآبادی، علی. رتبه بندی اماکن تاریخی شهر اصفهان از دیدگاه جهانگردان اروپای شرعی با استفاده از روش فصلنامه علمی _ پژوهشی مطالعات جهانگردی، سال هفتم، شماره ۱۶، ۱۳۹۰.
 ۹. سرائی محمدحسین. مهره کش، شیرین. ۱۳۹۴، ارزیابی میزان فرسودگی بافت محلات منطقه سه شهر اصفهان و جایگاه مشارکت ساکنین در فرایند ساماندهی، فصل نامه علمی پژوهشی برنامه ریزی فضایی.
 ۱۰. معماریان، غلامحسین، آشنایی با معماری اسلامی ایران، انتشارات موسسه فرهنگی سروش دانش
 ۱۱. معین، محمد، ۱۳۸۶ فرهنگ معین، چاپ سوم، تهران
 ۱۲. متدین، حشمت الله. معماری کوشک، کوشک های نه قسمتی در باغ ایرانی، پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر، ۱۳۹۶.
 ۱۳. نیک زاد، کریم، ۱۳۳۸ آثار و بناهای تاریخی، علوم اجتماعی، نشریه فرهنگ اصفهان.
 ۱۴. وقفی پور، شهریار، ۶۸۳۱، مقاله پایان معماری سنتی.
- 15- Efe DUYAN, 2017, Le Corbusier's exhibition pavilion: The heterogeneous character of his modernism between representation and functionalism
- 16- harris, c. m. (2006). dictionary of architecture and construction